

4. Враховуючи невисокий рівень довіри до окремих інститутів, що реалізують державну економічну політику, реалізацію антиінфляційної політики в Україні потрібно покласти на Комітет антиінфляційного регулювання у складі Кабінету Міністрів України, Національного банку України, Державного комітету статистики та Антимонопольного комітету України.

Література

1. Офіційний інтернет-сайт Державного комітету статистики. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
2. Офіційний інтернет-сайт Національного банку України. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.bank.gov.ua/>.

Варгас В.М. Повышение эффективности антиинфляционной регуляции в Украине

Проанализировано влияние фискальной и монетарной политики на инфляцию в период кризиса в Украине. Предложено усовершенствование системы антиинфляционной регуляции.

Ключевые слова: инфляция, монетарная политика, фискальная политика, антиинфляционные мероприятия.

Varvas V.M. Improving the state antiinflation regulation in Ukraine

The influence of fiscal and monetary policy on inflation during the crisis in Ukraine. Proposed improvement of the antiinflation measures.

Keywords: inflation, monetary policy, fiscal policy, anti-inflation adjustment.

УДК 330.101

Аспір. С.С. Іваночко¹ – Львівська КА;
доц. О.М. Свінцов², д-р екон. наук

СУТЬ ТА ВИДИ ІНВЕСТИЦІЙ

Проаналізовано погляди українських учених щодо визначення поняття "інвестиції", на основі чого сформовано власне бачення цієї категорії. Здійснено аналіз класифікаційних ознак поділу інвестицій та доповнено їх власними критеріями.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна діяльність, типи інвестицій, види інвестицій.

Постановка проблеми. Важливим елементом здійснення структурних зрушень вітчизняної економіки, розвитку інноваційного сектору виступають інвестиції. Інтенсивний розвиток інвестиційної діяльності забезпечить ринкову трансформацію економіки, сприятиме її входженню у світове співтовариство, створенню валютних резервів, необхідних для модернізації виробництва тощо. Розвиток та динаміка інвестиційних процесів формують стратегічну основу сталого економічного зростання розвинених країн. Однак, оцінюючи ситуацію, яка склалася в Україні, робимо висновок, що наша держава значно відстає в питаннях, які стосуються інвестиційної діяльності від економічно розвинених країн світу.

Становлення і розвиток теорії інвестицій та інвестиційної діяльності в Україні починається з 90-х років минулого століття. У цей час відбувається

¹ Наук. керівник: проф. Г.І. Башнянин, д-р екон. наук – Львівська КА

² проректор Дрогобицького педагогічного університету ім. Івана Франка

значна кількість трансформаційних процесів, що сприяє новому відношенню до теоретичних та методологічних підходів щодо інвестицій [1, с.16-17]. Дослідженню принципів інвестиційної діяльності, економічної сутності інвестицій та їх класифікації, проблемам управління інвестиційними процесами присвячено праці багатьох вітчизняних учених. Над їх вирішенням працювали О.Д. Вовчак [1], М.П. Денисенко [2], О.Д. Данілов [5], Г.М. Івашина [5], О.Г. Чумаченко [5], А.С. Музиченко [6], А.А. Пересада [7], Л.М. Борщ [8], С.В. Герасимова [8], А.П. Дука [9], А.В. Череп [10], В.М. Грідасов [11], С.В. Кривченко [11], О.Є. Ісаєва [11] та багато інших. Однак, відзначаючи всі здобутки українських науковців, зауважимо, що безліч аспектів цього питання залишаються недостатньо висвітленими та потребують подальшого опрацювання. Зокрема, недостатньо дослідженим є понятійно-категоріальний апарат проблеми, оскільки серед науковців немає єдиної думки щодо розуміння ключових її понять, а це стоїть на заваді практичному вирішенню цілої низки питань. Тому вважаємо, що тема роботи є актуальною і потребує глибокого аналізу.

Методика досліджень. Метою роботи є дослідження сутності поняття "інвестиції" та розроблення їх класифікаційних ознак.

Результати дослідження. Поняття "інвестиції" надзвичайно складне та багатоаспектне, тому серед дослідників немає єдиної думки щодо визначення його сутності. Така неточність визначення "інвестицій" сприяє хибному розумінні їх сутності. Так, на думку М.П. Денисенка, "інвестиції – це те, що відкладається на завтра" [2, с. 12]. З таким твердженням важко не погодитися, адже інвестиції – це заощадження, які вкладаються в різні проекти для отримання певної вигоди в майбутньому.

Вовчак О.Д. стверджує, що "інвестиції – це довгострокове вкладання коштів у будь-яку галузь економіки з метою одержання прибутку" [1, с. 24]. Проаналізувавши це твердження, ми погоджуємось з думкою, що інвестиції – це процес "вкладання", однак не погоджуємось, що це тільки фінансові вкладення. На наш погляд, інвестиціями можуть бути також і трудові, інтелектуальні та ін. ресурси, і метою такого вкладення є не лише отримання прибутку, але й досягнення екологічного, інноваційного, соціального ефекту тощо.

Немає єдиного підходу щодо дефініції "інвестиції" і в правовій базі України. Так, у Законі України "Про інвестиційну діяльність" інвестиції трактуються як "усі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, внаслідок якої створюється прибуток або досягається соціальний ефект" [3]. Водночас, у Законі України "Про внесення змін до Закону України "Про оподаткування прибутку підприємств" інвестиції визначаються як "господарська операція, яка передбачає придбання основних фондів, нематеріальних активів, корпоративних прав та цінних паперів в обмін на кошти або майно" [4]. Таким чином, якщо перший закон розглядає "інвестиції" як різні цінності, що вкладаються з метою отримання ефекту, то інший розглядає їх як сукупність дій, спрямованих на перетворення ресурсів в інші цінності. Складається враження, що в Законі України "Про внесення змін до Закону України "Про оподаткування прибутку підприємств" не розділяють поняття "інвестицій" та "інвестиційної діяльності".

На наш погляд, інвестиції – це різні матеріальні та нематеріальні ресурси, що спрямовані на досягнення певної мети, ціна яких визначається рівнем ризику та терміном вкладу.

Враховуючи різне походження і різні цілі інвестицій, виникає потреба у їх класифікації. У вітчизняній економічній літературі інвестиції розрізняють залежно від місця розташування інвестиційного проекту. За цією класифікаційною ознакою їх поділяють на внутрішні та зовнішні. Під внутрішніми інвестиціями розуміють вкладення, які реалізуються в об'єкти, що знаходяться на території держави, а під зовнішніми – ті, які здійснюються в об'єкти інших країн [5, с. 11]. Ми пропонуємо розширити цю класифікаційну ознаку інвестиціями змішаного типу, тобто інвестиціями, які здійснюються в об'єкти, діяльність яких спрямована одночасно на внутрішній і зовнішній ринок.

Наступний поділ інвестицій відбувається залежно від напрямку вкладання ресурсів. Відповідно до цього, їх поділяють на реальні, тобто такі, які вкладаються в реальні активи, і фінансові [6, с. 24-25]. А.А. Пересада пропонує розширити поділ інвестицій за цією ознакою ще на інноваційні та інтелектуальні. Ми вважаємо, що до цієї ознаки необхідно додати ще два підпункти: соціальні – інвестування, спрямоване на вирішення проблем суспільства, та екологічні – фінансування у проблеми навколишнього середовища.

Здійснюючи вкладання ресурсів у будь-який проект, як правило визначається термін їх використання, і відповідно до цього – всі інвестиції поділяються на: короткотермінові (вкладення капіталу до одного року); середньотермінові (період такого інвестування становить від одного до трьох років); довготермінові (період інвестування яких становить від трьох до п'яти років); безтермінові (не мають визначеного терміну вкладання) [1, с. 27]. На наш погляд, такий поділ досить вичерпно відображає терміни використання інвестиційних ресурсів, однак існують випадки, коли встановити термін інвестування важко. Оскільки період інвестування може залежати від часу досягнення поставленої мети, пропонуємо ще одну класифікаційну ознаку, а саме – залежно від мети інвестування: якісні – спрямовані на покращення якісних показників, та кількісні – зорієнтовані на підвищення кількісних показників.

Завдяки існуванню різних форм власності відбувається поділ інвестицій на такі види: державні, приватні, іноземні, колективні [7, с. 12] та спільні. Цей критерій дає змогу оцінити рівень економічного розвитку та визначити вплив держави на суб'єктів господарювання. Крім того, потрібно розуміти, що форма власності майна впливає на прийняття інвестиційного рішення, адже залежно від того, якою вона є, залежить складність процедури інвестування та здійснення контролю над ним [6, с. 28]. На наш погляд, найбільш привабливою для інвесторів є приватна форма власності, бо здійснення такої діяльності менше обмежує держава та законодавча база, що, водночас, у вимагає менше часу на організаційні питання.

Залежно від обсягу цінних паперів, які надають право володіння акціями у власності інвестора, інвестиції поділяють на: прямі (господарська операція, яка передбачає внесення коштів або майна в статутний капітал юридичної особи в обмін на корпоративні права, емітовані такою юридичною

особою), непрямі (інвестиції, за яких участь інвестора у процесі інвестування є опосередкованою інвестиційними або іншими фінансовими посередниками) та портфельні (господарська операція, яка передбачає придбання цінних паперів, деривативів й інших фінансових активів за грошові кошти на фондовому ринку) [4].

Борщ Л.М. та Герасимова С.В. рекомендують доповнити наведену вище класифікацію ще однією класифікаційною ознакою, а саме – за характером формування інвестицій, згідно з якою інвестиції поділяються на автономні та індуковані. До автономних вони пропонують віднести інвестиції, які утворюються незалежно від утворення національного доходу, а до індукованих – ті, що формуються внаслідок збільшення споживчих витрат [8, с. 51]. Таким чином, цією класифікацією учені відобразили залежність інвестицій від макроекономічних показників і довели, що ті події, які неможливо передбачити, мають здатність формувати нові інвестиції.

Залежно від характеру збільшення відбувається поділ інвестицій на такі види: активні (інвестування, яке здійснюється для підвищення всіх або окремих показників діяльності об'єкта); пасивні (здійснюються з метою підтримки існуючого стану). Залучення активних інвестицій сприятиме стрімкому розвитку економіки, збільшенню її можливостей, а пасивних – дасть змогу надати економічній системі рис фінансової стабільності, передбачуваності та прогнозованості.

Вовчак О.Д. запропонувала поділ інвестицій за критерієм спрямованості дій. Відповідно до цієї ознаки, всі інвестиції поділяються на такі види: нетто-інвестиції (вкладання фінансових ресурсів для заснування проекту); екстенсивні інвестиції (інвестування, спрямоване на розширення та збільшення виробничого потенціалу); реінвестиції (використання отриманого прибутку від початкового капіталу для здійснення повторного інвестування); брутто-інвестиції (нетто-інвестиції плюс реінвестиції) [1, с. 27]. А.В. Череп доповнила цю класифікаційну ознаку ще одним видом – дезінвестиції, суть яких полягає в тому, що з обігового капіталу вилучають раніше інвестовані кошти без подальшого їх використання в інвестиційних цілях. Такий поділ інвестицій окреслює всі можливі операції з ресурсами в процесі здійснення інвестиційної діяльності від початку заснування і до моменту розпаду об'єкта фінансування.

Варто звернути увагу на дослідження М.П. Денисенка, в яких він пропонує поділ інвестицій відповідно до рівня економіки на такі види: макроекономічні, галузеві, регіональні та мікроекономічні [1, с. 15]. Така градація дає змогу оцінити глобальний рівень інвестиційного процесу і визначити масштабність інвестиційного проекту.

Досить поширеним у сучасній економічній науці є поділ інвестицій залежно від ступеня ризику інвестиційного проекту. За цією ознакою усі інвестиції поділяють на такі види: безризикові (вкладання ресурсів здійснюється в об'єкти, в яких реально немає ризику втрати капіталу чи неотримання очікуваного прибутку); низькоризикові (вкладання ресурсів здійснюється в об'єкти з низьким ризиком втрати); середньоризикові (вкла-

дання ресурсів здійснюється в об'єкти із середнім ризиком втрати); високоризикові (ймовірність втрати вкладених ресурсів дуже висока).

Найпоширенішою класифікаційною ознакою є поділ інвестицій за рівнем ліквідності вкладів. За цим критерієм їх поділяють на високоліквідні (коли існує можливість будь-коли швидко перевести активи об'єкта в грошовий еквівалент); середньоліквідні (інвестиції, конвертація яких за потреби буде здійснюватись від одного місяця до півроку); низьколіквідні (конвертація об'єкта здійснюється у термін від півроку і більше); неліквідні (об'єкти такого інвестування не можуть бути самостійно конвертовані без цілісного майнового комплексу).

Досить поширеним є поділ інвестицій за рівнем прибутковості. Можливість отримання прибутку поділила інвестиції на: високоприбуткові, середньоприбуткові, низькоприбуткові та недоходні. На наш погляд, останні три критерії поділу інвестицій є визначальними під час прийняття інвестиційного рішення, оскільки саме вони дають можливість реально оцінити ризики та спрогнозувати доходи від такої діяльності [9, с. 59-60; 10, с. 36-37; 11, с. 24-25].

Ми пропонуємо доповнити перелічені вище критерії поділу інвестицій і розділити їх відповідно до важливості інвестиційних проектів на: першочергові (інвестиції, які здійснюються незалежно від інших потреб об'єкта); другорядні (вкладання ресурсів після вирішення всіх проблем). Доцільним є поділ інвестицій залежно від бажаного ефекту на такі види: спрямовані на результат (досягнення певного рівня прибутковості, продуктивності, конкурентоспроможності тощо); спрямовані на перспективу (створення всіх умов для отримання бажаного результату чи досягнення певної мети в майбутньому).

Розглянувши наведену класифікацію інвестицій, можна дійти висновку, що природа інвестицій є складною і залежить від змін зовнішнього середовища. Однак, незважаючи на динамічність зовнішнього оточення, усі різновиди інвестицій завжди будуть взаємопов'язаними і, крім низки відмінностей, мають багато спільного, а також усі вони спрямовані на приріст капіталу, отримання прибутку, тобто досягнення поставленої мети.

Висновки. Поняття "інвестиції" надзвичайно складне та багатоаспектне, тому серед науковців немає єдиної думки щодо розуміння його природи. Така неточність визначення "інвестицій" сприяє хибному розумінні їх сутності. На наш погляд, інвестиції – це різні матеріальні та нематеріальні ресурси, що спрямовані на досягнення певної мети, ціна яких визначається рівнем ризику та терміном вкладу.

Важливе значення для організації ефективної інвестиційної діяльності має класифікація інвестицій, яку прийнято здійснювати відповідно до низки критеріїв. Залежно від місця розташування інвестиційного проекту інвестиції поділяють на внутрішні та зовнішні; залежно від напрямку вкладання ресурсів – на реальні, фінансові та інтелектуальні; за терміном використання – коротко-, середньо-, довго- та безтермінові; за формою власності – на державні, приватні, іноземні, колективні та спільні; залежно від обсягу цінних паперів, які надають право володіння акціями у власності інвестора, інвестиції поділяють на: прямі, непрямі та портфельні; за характером формування інвести-

цій їх поділ здійснюється на автономні та індуковані; за критерієм спрямованості дій – на нетто-інвестиції, екстенсивні інвестиції, реінвестиції, бруто-інвестиції, дезінвестиції; залежно від ступеня ризику інвестиції поділяють на безризикові, низькоризикові, середньоризикові та високоризикові; за рівнем ліквідності вкладів – на високоліквідні, середньоліквідні, низьколіквідні та неліквідні; за рівнем прибутковості – на високоприбуткові, середньоприбуткові, низькоприбуткові та недоходні. Здійснивши аналіз, ми виявили необхідність доповнення поділу інвестицій новими ознаками та видами, так внаслідок оцінки критерію місця розташування ми розділили інвестиції на "змішаного типу"; залежно від напрямку їх вкладу, ми поділяємо інвестиції ще на більш глобальні підпункти: "соціальні" та "екологічні". Крім запропонованої градації в економічній джерелах, ми пропонуємо ввести ще три категорії, а саме залежно від мети інвестування: "якісні", "кількісні" (необхідність створення цієї класифікаційної ознаки виникає внаслідок залежності періоду інвестування від часу досягнення мети); відповідно до їх важливості на: "першочергові" та "другорядні"; залежно від бажаного ефекту на: "спрямовані на результат", "спрямовані на перспективу".

Література

1. Вовчак О.Д. Інвестування : навч. посібн. / О.Д. Вовчак. – Львів : Вид-во "Новий Світ-2000", 2007. – 544 с.
2. Денисенко М.П. Основи інвестиційної діяльності : підручник [для студ. ВНЗ] / М.П. Денисенко. – К. : Вид-во "Алерта", 2003. – 338 с.
3. Закон України "Про інвестиційну діяльність" від 19.09.1991 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 47. – 646 с.
4. Закон України "Про внесення змін до Закону України "Про оподаткування прибутку підприємств" від 22.05.1997 р. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.zakon.rada.gov.ua>
5. Данілов О.Д. Інвестування : навч. посібн. / О.Д. Данілов, Г.М. Івашина, О.Г. Чумаченко. – К. : Вид. дім "Комп'ютерпрес", 2001. – 364 с.
6. Музиченко А.С. Інвестиційна діяльність в Україні : навч. посібн. / А.С. Музиченко. – К. : Вид-во "Кондор", 2005. – 406 с.
7. Пересада А.А. Управління інвестиційним процесом / А.А. Пересада. – К. : Вид-во "Лібра", 2002. – 472 с.
8. Борщ Л.М. Інвестування: теорія та практика : навч. посібн. / Л.М. Борщ, С.В. Герасимова. – Вид. 2-ге, [перероб. та доп.]. – К. : Вид-во "Знання", 2007. – 685 с. – (Вища освіта XXI століття).
9. Дука А.П. Теорія та практика інвестиційної діяльності. Інвестування : навч. посібн. / А.П. Дука. – К. : Вид-во "Каравела", 2007. – 424 с.
10. Череп А.В. Інвестознавство : підручник / А.В. Череп. – К. : Вид-во "Кондор", 2006. – 398 с.
11. Грідасов В.М. Інвестування : навч. посібн. / В.М. Грідасов, С.В. Кривченко, О.Є. Ісаєва. – К. : Центр навч. літ-ри, 2004. – 164 с.

Иваночко С.С., Свинцов О.М. Сущность и виды инвестиций

Проанализированы взгляды украинских ученых относительно определения понятия "инвестиции", на основе чего сформировано собственное виденье этой категории. Осуществлен анализ классификационных признаков разделения инвестиций и дополнено их собственными критериями.

Ключевые слова: инвестиции, инвестиционная деятельность, типы инвестиций, виды инвестиций.

Ivanochko S.S., Svintsov O.M. Essence and types of investments

The looks of the Ukrainian scientists are analysed in relation to determination of concept "investments", what own vision of this category is formed on the basis of. The analysis of classification signs of division of investments is carried out and he is complemented by own criteria.

Keywords: investments, investment activity, types of investments, types of investments.

УДК 658.14/17.012.12:334.716

Здобувач О.В. Кіндрат – Львівська КА

ФІНАНСОВО-МАЙНОВИЙ СТАН І ПОТЕНЦІАЛ СУБ'ЄКТА РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Розглянуто теоретико-методичні підходи до оцінки та аналізу фінансово-майнового стану сучасного підприємства. Сформульовано напрямки можливої оптимізації концептуальних засад наявних методик до проекції результатів фінансово-економічного стану підприємства для забезпечення комплексної оцінки його економічного потенціалу.

Ключові слова: фінансовий стан, економічний потенціал, підприємство, оцінка, аналіз, показники, інформаційно-аналітична база.

Постановка проблеми. В умовах посткризового і надалі достатньо невизначеного за стабільністю економічного середовища, у трансформаційній економіці України значно зростає роль своєчасного та якісного аналізу фінансового стану національних суб'єктів господарювання, об'єктивної оцінки їх ліквідності та фінансової стійкості, а також пошук організаційно-економічних механізмів підвищення і зміцнення їх фінансової стабільності з урахуванням дієвості інформаційно-аналітичного інструментарію у підтримці управлінських рішень.

Наявні системи показників, вироблені у предметній сфері оцінки підприємства, характеризують окремо або економічну, або фінансову його діяльність; методологічної основи, яка б поєднувала сформульовані показники фінансово-економічного стану та фінансової стійкості підприємства у єдину систему оцінки, не вироблено. Виходячи з інформаційно-аналітичних потреб в управлінні сучасним підприємством, така спрямованість теоретичних досліджень щодо розвитку наявних систем оцінювання фінансово-економічного стану і потенціалу підприємства є актуальною.

Аналіз досліджень і публікацій засвідчує про низку наявних проблемних аспектів у встановленні об'єктивного фінансового стану і майнової позиції й економічного потенціалу сучасних суб'єктів ринкової економіки. На основі результатів дослідження існуючих методичних підходів до аналізу фінансового стану підприємства Р.М. Сиротяк і Л.І. Сопільник роблять висновок, що "через низьку якість показників ретроспективного аналізу і надмірно умоглядний характер показників перспективного аналізу фінансового стану сучасного підприємства, розвиток адаптивних методик є актуальною тематикою економічних досліджень" [1, с. 96]. У цьому контексті О.І. Павленко зазначає, що "необхідно розробити такий методичний підхід, за якого інтегральна оцінка фінансового стану українських підприємств базувалася б на вітчизняних стандартах обліку і звітності, на поєднанні екстropolіційних і експер-